

Esas No.	2016/11089
Karar No.	2016/12255
Tarihi:	25.04.2016

<u>İlgili Kanun / Madde</u>
6100 S. HMK. /124

- **SOMUTLAŞTIRMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ**
- **DAVA DİLEKÇESİNDE TARAFIN YANLIŞ GÖSTERİLMESİNİN KABUL EDİLEBİLİR BİR YANILGIYA DAYANMASI HALİNDE YENİ BİR DAVA DİLEKÇESİ VERİLMEYEN DÜZELTME DİLEKÇESİYLE TARAF DEĞİŞİKLİĞİNİN YAPILABİLECEĞİ**

ÖZETİ Davacının dilekçesinde talebine dayanak yaptığı bazı iddialar (vakıalar) olmakla birlikte, bunlar somut ve açık değilse, o zaman somutlaştırma yükünün yerine getirilmemesinden söz edilmelidir. Somutlaştırma yükü yerine getirilmeden ne karşı tarafın sağlıklı savunma yapması ne de sağlıklı bir hüküm verilmesi mümkündür. Çünkü, karşı tarafın hukukî dinlenilme hakkının gereği olarak açıklama ve ispat hakkını kullanabilmesi için, öncelikle kendisine yöneltilen iddialar hakkında tam olarak bilgilenmesi zorunludur (m. 27). Keza, hükümde nelerin yer alması gerektiğini belirten 6100 sayılı Kanun'un 297. maddesi gereğince, tarafların iddia ve savunmalarının, uyumsuzluk noktalarının, hükmün dayandığı ve sabit görülen vakıaların, tam olarak gösterilmesi aranmaktadır (m. 297/1-c). Somut vakıalar olmadan, hâkimin sağlıklı ve somut bir karar vermesi de mümkün değildir. Davanın dayanağı olan vakıaların soyut olarak gösterilmesi yetmez, bu vakıaların ispata elverişli şekilde zaman, mekan ve içerik olarak somutlaştırılması zorunludur.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 194. maddesinde, somutlaştırma yükü

düzenlenmiş olup, maddenin birinci fıkrası uyarınca, taraflar dayandıkları vakıaları, ispata elverişli bir şekilde somutlaştırmakla yükümlüdür. Madde gerekçesinde, maddenin ihdas amacının, uygulamada genel geçer ifadelerle somut vakılara dayanmadan davaların açılıp yürütülmesinin önüne geçmek olduğu belirtilmiştir. Gerekçenin devamında, "Bir davada, ispat faaliyetinin tam olarak yürütülebilmesi, mahkemenin uyuşmazlığı doğru tespit ederek yargılama yapabilmesi, karşı tarafın ileri sürülen vakılara karşı kendini savunabilmesi için, iddia edilen vakıaların açık ve somut olarak ortaya konulması gerekir. Genel geçer ifadelerle, somut bir şekilde ortaya koymadan iddia veya savunma amacıyla vakıaların ileri sürülmesi durumunda, yargılamanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi mümkün olmayacağı gibi, vakıaların anlaşılması için ayrıca bir araştırma yapılması ve zaman kaybedilmesi sözkonusu olacaktır. Taraflar, haklarını dayandırdıkları hukuk kuralının aradığı koşul vakılara uygun, somut vakıaları açıkça ortaya koymalıdır. Bu vakıaların somut olarak ileri sürülmesi, ilgili taraf için bir yükür; bu yükü yerine getirmeyen sonuçlarına katlanacaktır." şeklindeki ifadelere yer verilerek somutlaştırma yükünün anlam ve önemi vurgulanmıştır

Dava dilekçesinde tarafın yanlış gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir. Mahkemece, davalı şirketin isim ve unvanında kabul edilebilir yanılığın sebebi ile taraf değişikliği talebinin kabul edilmiş olması isabetlidir. Ancak bu işlem yeni bir dava dilekçesi verilmesini gerektirmeyip düzeltme dilekçesinin verilmesi ve dava dilekçesi ile birlikte anılan dilekçenin taraflara tebliği yeterli olup, davalı şirketin isim ve unvanındaki değişikliği içeren yeni bir dava dilekçesinin verilmemesi sebebi ile davanın usulden reddedilmesi hatalıdır

DAVA : Davacı, fark ücret, yıpranma primi farkı, yıllık izin ile fazla çalışma ücret alacaklarının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, isteğin usulden reddine karar vermiştir.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla, dava dosyası için

Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Davacı vekili müvekkilinin davalı idareye bağlı Ankara kargo işlem merkezinde alt işveren işçisi olarak çalıştığını belirterek ücret farkı, yıpranma prim farkı, sözleşmeli ücretler (yemek ücreti, yol ücreti ve benzeri), yıllık izin ücreti, fazla çalışma ücreti alacaklarının hüküm altına alınmasını talep etmiştir.

Davalılar, davanın reddine karar verilmesini talep etmişlerdir.

Mahkemece, davanın usulden reddine karar verilmiştir.

Karar, süresi içinde davacı tarafından temyiz edilmiştir.

1-Davacı ve davalılar arasındaki ilk sorun davanın somutlaştırılması yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediği konusundadır.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 194. maddesinde, somutlaştırma yükü düzenlenmiş olup, maddenin birinci fıkrası uyarınca, taraflar dayandıkları vakıaları, ispata elverişli bir şekilde somutlaştırmakla yükümlüdür. Madde gerekçesinde, maddenin ihdas amacının, uygulamada genel geçer ifadelerle somut vakıalara dayanmadan davaların açılıp yürütülmesinin önüne geçmek olduğu belirtilmiştir. Gerekçenin devamında, "Bir davada, ispat faaliyetinin tam olarak yürütülebilmesi, mahkemenin uyuşmazlığı doğru tespit ederek yargılama yapabilmesi, karşı tarafın ileri sürülen vakıalara karşı kendini savunabilmesi için, iddia edilen vakıaların açık ve somut olarak ortaya konulması gerekir. Genel geçer ifadelerle, somut bir şekilde ortaya koymadan iddia veya savunma amacıyla vakıaların ileri sürülmesi durumunda, yargılamanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi mümkün olmayacağı gibi, vakıaların anlaşılması için ayrıca bir araştırma yapılması ve zaman kaybedilmesi sözkonusu olacaktır. Taraflar, haklarını dayandırdıkları hukuk kuralının aradığı koşul vakıalara uygun, somut vakıaları açıkça ortaya koymalıdır. Bu vakıaların somut olarak ileri sürülmesi, ilgili taraf için bir yüküdür; bu yükü yerine getirmeyen sonuçlarına katlanacaktır." şeklindeki ifadelere yer verilerek somutlaştırma yükünün anlam ve önemi vurgulanmıştır.

6100 sayılı Kanun'un 119/1-e. maddesi uyarınca da, davacının iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetlerinin dava dilekçesinde yer alması zorunludur. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 25. maddesi gereğince de hâkim, tarafların ileri sürmediği vakıaları ve söylemediği bir şeyi dikkate alamaz, hatırlatmada dahi bulunamaz ve hâkimin kendiliğinden delil toplaması da mümkün değildir. Kanunda vakıaların açık ve somut olarak gösterilmesi yeterli görülmemiş, 6100 sayılı Kanun'un 119/1-f. hükmünde ayrıca, açık ve somut olarak gösterilmesi gereken her bir vakıanın hangi delille ispat edileceğinin de belirtilmesi aranmıştır. Keza, bu durum, yukarıda açıklanan 194. maddenin ikinci fıkrasının da tereddüt uyandırmayacak derecede açık hükmünün bir gereğidir.

Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, davacı, dilekçesinde talebinin dayanağı olan vakıaları tek tek, açık ve somut olarak göstermek ve her bir vakıanın hangi delillerle ispat edileceğini de somut olarak belirtmek durumundadır. Bu eksiklikleri gidermenin yolu, 119. maddenin 2. fıkrasındaki süre vermek değildir. Zira, 6100 sayılı Kanun'un 119. maddesinde dilekçedeki eksiklik halinde ne yapılması gerektiği maddenin 2. fıkrasında belirtilmiştir. Bu fıkraya ve maddenin gerekçesine bakıldığında, Kanun koyucunun, dilekçedeki bazı eksikliklerin bir haftalık süre verilerek tamamlanması, tamamlanmadığı takdirde de davanın açılmamış sayılması gerektiğini kabul ettiği görülmektedir. Bunlar, 119. maddenin 1. fıkrasının (b), (c), (ç), (ğ), (h) bentlerindeki hallerdir. Bunun dışındaki hallerde ne yapılacağı 119. maddede belirtilmeyip ya ilgili özel kanun hükmüne (örneğin, dava değerinin gösterilmemesi halinde Harçlar Kanunu hükümleri) veya diğer hükümlere başvurulması gerekmektedir. Dilekçede vakıaların hiç ya da somut olarak gösterilmemesi ve delillerle bağlantı kurulmaması halindeki özel düzenleme ise 194. maddedir. Dolayısıyla bu hükümden hareketle sorun çözümlenmelidir.

Daha önce doktrinde ve kısmen yargı kararlarında zikredilen somutlaştırma yükü, 6100 sayılı Kanun ile birlikte açık bir kanunî düzenlemeye kavuşmuştur. Ancak, bu noktada iddia yükü ile somutlaştırma yükünü birbirinden ayırdetmek de gerekir. Dilekçede hiçbir vakıaya veya hukukî nitelikte vakıa sayılacak iddialara yer verilmemişse, o zaman "iddia yükünün" yerine getirilmemesinden; belirli vakıa iddiaları mevcut olmakla birlikte, bunların somut ve açık şekilde gösterilmemesi (ve delillerle bağlantı kurulmaması) halinde ise, somutlaştırma yükünün yerine getirilmemesinden söz edilir. Bu her iki yük de usûlî yükler olmakla birlikte, sonuçları ayrı değerlendirilmelidir. İddia yükünün yerine

getirilmemesi halinde, gerçek anlamda bir vakıa iddiası mevcut değildir ve 6100 sayılı Kanun'un 25. maddesi gereğince hâkimin mevcut olmayan bir vakıaya dayanması, hatta bunu hatırlatması mümkün olmayacaktır. İddia edilmeyen bir şeyin ispatına yönelik faaliyetten de söz edilemez. Kısaca, iddia yoksa, ispat da yoktur. Bu sebeple, iddia yükünün yerine getirilmemesi halinde, dilekçeler teatisi aşamasında bu eksiklik tamamlanmamışsa (ki iş yargılamasında basit yargılama usûlü uygulandığından dilekçeler teatisi olarak ancak birer defa dilekçe vermek mümkündür), bu aşamadan sonra başkaca bir inceleme yapmadan, işin esasına girmeden, davanın "iddia yükü yerine getirilmediğinden usûlden reddi" gerekir. Çünkü, esasa girip ne ön inceleme ne tahkikat konusu yapılacak bir vakıa mevcuttur.

Davacının dilekçesinde talebine dayanak yaptığı bazı iddialar (vakıalar) olmakla birlikte, bunlar somut ve açık değilse, o zaman somutlaştırma yükünün yerine getirilmemesinden söz edilmelidir. Somutlaştırma yükü yerine getirilmeden ne karşı tarafın sağlıklı savunma yapması ne de sağlıklı bir hüküm verilmesi mümkündür. Çünkü, karşı tarafın hukukî dinlenilme hakkının gereği olarak açıklama ve ispat hakkını kullanabilmesi için, öncelikle kendisine yöneltilen iddialar hakkında tam olarak bilgilenmesi zorunludur (m. 27). Keza, hükümde nelerin yer alması gerektiğini belirten 6100 sayılı Kanun'un 297. maddesi gereğince, tarafların iddia ve savunmalarının, uyuşmazlık noktalarının, hükmün dayandığı ve sabit görülen vakıaların, tam olarak gösterilmesi aranmaktadır (m. 297/1-c). Somut vakıalar olmadan, hâkimin sağlıklı ve somut bir karar vermesi de mümkün değildir. Davanın dayanağı olan vakıaların soyut olarak gösterilmesi yetmez, bu vakıaların ispata elverişli şekilde zaman, mekan ve içerik olarak somutlaştırılması zorunludur.

Somitlaştırmak, bir iddiayı, zaman, mekân, kişi, oluş şekli gibi unsurlarıyla algılamaya, anlamaya, tartışmaya, ispata elverişli şekilde ortaya koymaktır. Vakıaların somutlaştırılmasından sonra, karşı tarafça savunma yapılabilir ve mahkemece bir vakıa tam olarak algılanabilir, ispat faaliyeti yürütülebilir ve vakıa üzerinde inceleme ve tartışma yapılarak karar verilebilir. Soyut ve genel ifadelerle dilekçe yazmak, tarafın kendi bilmediği bir şeyi karşı tarafın bilmesini ve mahkemenin de talepte dahi bulunanın bilmediği, somut olarak ileri sürmediği, belirsiz bir şeyden sonuç çıkarmasını beklemek anlamına gelir ki, bu durum hukuk kuralları bir yana mantık kurallarıyla da bağdaşan bir durum değildir. Yargıtayın yerleşik kararlarında da belirtildiği üzere, dava malzemesini getirmek tarafların, hukuku uygulamak mahkemenin işidir. Taraflar dava malzemesini eksik değil, tam olarak getirmek durumundadırlar. Unutmamak gerekir ki, talebin tam tespit edilemediği belirsiz alacak davasında dahi, talep konusu belirsiz olsa dahi, Kanun hukuki ilişkinin belirtilmesini zorunlu kılmıştır (HMK m. 107). Çünkü, kişi, belirsiz ve bilinmeyen bir hukukî ilişki ve vakıadan hareketle bir talepte bulunamaz.

Somitlaştırmaya yükü de iddia yükü gibi usûlî bir yük olmakla birlikte, sonucu iddia yükünden farklıdır. İddia yükünde ortada bir vakıa yokken, somutlaştırma yükünde bir vakıa mevcut, ancak kanunun aradığı şekilde açık ve somut değildir. Bu durumda, özellikle hâkimin davayı aydınlatma ödevi (HMK m. 31) ile ön inceleme hükümleri (HMK m. 320, 137, 140) dikkate alınmalıdır. Çünkü, "maddi ve hukuk açıdan belirsiz yahut çelişkili" hususlarda hâkim davayı aydınlatmak durumundadır. Somut olmayan vakıalarda, maddi ve belirli ölçüde hukuki belirsizlik mevcuttur, bu belirsizliğin giderilmesi gerekir. Bu belirsizlik dilekçelerin verildiği aşamada giderilebileceği gibi, özellikle gerek 6100 sayılı Kanun madde 320 gerekse madde 137 ve 140 hükümleri gereğince, hâkim tarafından bu konuda çaba gösterilmesi gerekir. Çünkü, ön incelemede tarafların iddia ve savunmalarının tespit edilmesi, anlaşlıkları ve anlaşamadıkları noktaların tek tek belirlenmesi gerekli ve zorunlu olup bu aynı zamanda hâkimin ödevidir. Bu çerçevede hâkimin ön incelemede mutlaka somutlaştırmayı sağlaması gerekir. Bu sebeple, sadece tarafların dilekçelerini tekrar ettikleri yönündeki beyanların tutanağa geçirilmesi veya soyut ifadelerle tespit yapılması yeterli değildir. Bu, mahkemenin yargılamayı yürütmesi bakımından sağlıklı olmayacağı ve Kanuna aykırı olacağı gibi, Yargıtay denetimine elverişli bir durum da oluşturmayacaktır. Bunun gibi, tarafların üzerinde bulunan yükleri (iddi, somutlaştırma ve ispat yükü) ve hâkimin görevi ve ödevini bilirkişinin üzerine yıkarak, bilirkişinin bu tespitleri yapması da beklenemez ve bu tespitlere göre de dava yürütülemez. Zira, tarafın iddiası olmayan veya somutlaştırmadığı bir hususu, bilirkişi incelemez, değerlendiremez; bilirkişi hâkimin yerine de geçerek davayı aydınlatamaz, uyuşmazlık ve vakıa belirlemede bulunamaz. Bilirkişi ancak, varolanı inceleyebilir, açıklayabilir, teknik bilgisiyle istenen hususu tespit edebilir. Başlangıçta taraflarca ve hâkim tarafından gerçekleştirilmeyen bu işlemlerin sonradan bilirkişi marifetiyle

giderilmesi usûlen mümkün değildir.

Eğer somutlaştırma yükü, hâkimin davayı aydınlatma ödevi ve ön incelemedeki görevine rağmen, davacı tarafından yerine getirilmemişse, o zaman bu yüke bağlanan yaptırım ortaya çıkacaktır. Somutlaştırma yükünün yerine getirmemenin yaptırımı, ispat yükünü yerine getirmemektir. Bu ise, aslında vakianın ispata elverişli kabul edilememesi ve bunun sonucu olarak da belirsizlik rizikosuna katlanma şeklinde gerçekleşecektir. Böyle bir durumda, somutlaştırma yükü ve dolayısıyla ispat yükü yerine getirmediğinden, ispat edilemeyen davanın reddi sonucu doğacaktır ki, bu da davanın esastan reddi olup işin esası bakımından kesin hüküm oluşturacaktır.

Sonuç olarak dava dilekçesinde, gerek 6100 sayılı Kanun madde 119/1-e. gerekse madde 194 gereğince somutlaştırma yükünün yerine getirilmemiş olması halinde, önce hâkim davayı aydınlatma ödevi ve ön incelemedeki görevi gereği, somut olmayan hususların belirlenmesini (yeni bir vakia meydana getirmeden, sadece mevcut vakia kapsamında) davacıdan istemeli, bu eksiklik tamamlanırsa yargılamaya devam edilerek karar verilmeli, bu eksiklik tamamlanmaz, somutlaştırma gerçekleşmezse, ispatsız kalan davanın reddine karar verilmesi gereklidir.

Anılan Kanun'un 90. maddesi; "Süreler, kanunda belirtilir veya hâkim tarafından tespit edilir. Kanunda belirtilen istisnai durumlar dışında, hâkim kanundaki süreleri artıramaz veya eksiltemez. Hâkim, kendisinin tespit ettiği süreleri, haklı sebeplerle artırabilir veya eksiltebilir; gerekli gördüğü takdirde, bu konudaki kararından önce tarafları da dinler." 94. maddesi ise;" Kanun'un belirlediği süreler kesindir. Hâkim, tayin ettiği sürenin kesin olduğuna karar verebilir. Aksi hâlde, belirlenen süreyi geçirmiş olan taraf yeniden süre isteyebilir. Bu şekilde verilecek ikinci süre kesindir ve yeniden süre verilemez. Kesin süre içinde yapılması gereken işlemi, süresinde yapmayan tarafın, o işlemi yapma hakkı ortadan kalkar." düzenlemesini içermektedir.

Dosya içeriğine göre, mahkemece, tensip ara kararı ile davacıya, davalı ... bünyesinde çalıştığı süreleri açıklaması için iki haftalık süre verilmiştir. Davacı vekili, belirtilen süre içerisinde bu konuda bir açıklama dilekçesi sunmamış ve mahkemece bu sebeple dava usulden reddedilmiştir. 6100 sayılı Kanun'un 194. maddesi gereğince somutlaştırma yükümlülüğünün yerine getirilmesi için anılan Kanun'un 90 ve 94. maddeleri kapsamında hakim tarafından ilk defa verilen ve kesin olduğu ara kararda belirtilmeyen bu süre kesin sürenin sonuçlarını doğurmaz. Bu durumda mahkemece, kesin sürenin sonuçları da hatırlatılarak davacının, davalı ... bünyesindeki çalışma süresi ve hangi tarihler arası talep konusu alacakların hesaplanmasını istediğini açıklanması istenilmeli, oluşacak sonuç dairesinde hüküm kurulmalıdır. Yazılı gerekçe ile davanın usulden reddedilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

2-Taraflar arasındaki diğer sorun maddi bir hatadan kaynaklanan ya da dürüstlük kuralına aykırı olmayan, hakim tarafından da kabul edilen taraf değişikliği talebinin yeni bir dava dilekçesi verilmesini gerektirip gerektirmeyeceği konusundadır.

6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi; "Bir davada taraf değişikliği, ancak karşı tarafın açık rızası ile mümkündür.

Bu konuda kanunlarda yer alan özel hükümler saklıdır.

Ancak, maddi bir hatadan kaynaklanan veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi, karşı tarafın rızası aranmaksızın hâkim tarafından kabul edilir.

Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aranmaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir. Bu durumda hâkim, davanın tarafı olmaktan çıkarılan ve aleyhine dava açılmasına sebebiyet vermeyen kişi lehine yargılama giderlerine hükmeder." düzenlemesini içermektedir.

Dosya içeriğine göre, dava dilekçesinde davalı şirket ismi ve unvanı ... olarak bildirilmiştir. Dava dilekçesinin anılan şirkete tebliği için dilekçede bildirilen adreste çıkartılan tebligat, bir başka adrese sevk edilmiş ve ... isim ve ünvanı ile tebliğ edilmiştir. Şirket vekilinin tebliğ edilen dava dilekçesinde şirket unvanı ve isminin yazmadığı yönündeki itirazı üzerine, mahkemece, davacı tarafa, dava dilekçesini ikinci sıradaki davalı ismi yönünden düzelterek yeniden sunması için iki haftalık kesin süre verilmiştir. Davacı vekili 17.12.2014 tarihli düzeltme dilekçesini sunmuştur. Mahkemece verilen kesin süre içerisinde ara kararda belirtildiği şekilde yeni bir dava dilekçesi verilmediği gerekçesi ile dava usulden reddedilmiştir.

Dava dilekçesinde tarafın yanlış gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılığa dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aranmaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir.

Mahkemece, davalı şirketin isim ve unvanında kabul edilebilir yanılığın sebebi ile taraf değişikliği talebinin kabul edilmiş olması isabetlidir. Ancak bu işlem yeni bir dava dilekçesi verilmesini gerektirmeyip düzeltme dilekçesinin verilmesi ve dava dilekçesi ile birlikte anılan dilekçenin taraflara tebliği yeterli olup, davalı şirketin isim ve unvanındaki değişikliği içeren yeni bir dava dilekçesinin verilmemesi sebebi ile davanın usulden reddedilmesi hatalıdır.

Ayrıca, mahkeme gerekçesinde, dava dilekçesinde ... olarak bildirilen davalının ünvanının davanın açılmasından önce ... olarak değiştiği, anılan davalının bu unvan ile cevap dilekçesi ve vekaletname sunduğu, bu yanılığın maddi hataya dayandığı belirtilmiştir.

6100 sayılı Kanun'un 124/3. maddesi gereğince taraf değişikliğinin UYAP üzerinden mahkemece resen gerçekleştirildiği açıklandıktan sonra, kanuna uygun olarak yapılan bu işlemin, davanın usulden reddi için gerekçe yapılması doğru olmamıştır.

SONUÇ: Hükmün yukarıda açıklanan sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 25.04.2016 günü oybirliğinde karar verildi.